herpy

WARANY

Tricoloured monitor lizard

Varanus yuwonoi

Varanus yuwonoi to rzadki, jaskrawo ubarwiony waran z lasów Halmahery w Indonezji, o czarnej przedniej części tułowia, tylnej części drobno nakrapianej zielenią, błękitem i czernią oraz niebieskim ogonie. Zwierzęta w handlu pochodzą niemal wyłącznie z odłowu, a hodowla i rozmnażanie są prawie nieznane. To gatunek dla bardzo doświadczonych hodowców, którzy mogą przeznaczyć dla niego cały pokój.

Rodzina: Varanidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**100-150 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Ekspert**

HODOWLA

Min. terrarium	**300 × 150 × 180 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**26-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**40-45 °C**
Temperatura w nocy	**23-25 °C**
Wilgotność	**70-90%**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady i kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**4-9 jaj**
Inkubacja	**164-166 dni** przy 29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Narażony (VU)**

O gatunku

Varanus yuwonoi należy do tak zwanych waranów niebieskoogoniastych z grupy *Varanus indicus*. Rozpoznaje się go po niebieskim, silnie bocznie spłaszczonym ogonie z wyraźnym podwójnym grzebieniem na końcu, dużych czarnych plamach po bokach szyi oraz grzbiecie, którego przednia jedna trzecia do połowy jest czarna z kilkoma szerokimi pasami, podczas gdy tylna połowa ciała jest drobno nakrapiana zielenią, błękitem i czernią. Gardło jest pozbawione pasów. Język jest ciemnofioletowy na końcu i różowy u nasady, a jego końcówki mogą być żółte do jasnoniebieskich. Głowa jest stosunkowo masywna, a zęby są znacznie dłuższe niż u najbliższych krewnych.

Gatunek został opisany w 1998 roku przez Michaela B. Harveya i Davida G. Barkera, a nazwa *yuwonoi* upamiętnia indonezyjskiego biologa i herpetologa Franka Bambanga Yuwono. Jaskrawy wzór sprawia, że jest bardzo pożądany w międzynarodowym handlu zwierzętami, a miejscowi myśliwi go odławiają. Mimo to jest jednym z najsłabiej poznanych waranów w ogóle, ponieważ trudno go znaleźć w naturze. Największe znane osobniki to samiec o długości całkowitej 150 cm

i samica o długości 137 cm, a długość od pyska do kloaki sięga u samicy 53 cm. Ogon jest około 1,6 raza dłuższy od tułowia. Zwierzęta o długości 146 cm niekoniecznie są w pełni wyrośnięte i niektóre prawdopodobnie osiągają większe rozmiary. Długość życia nie jest znana; 10-15 lat to szacunek.

Wyrazisty wzór rozbija zarys ciała, gdy zwierzę leży na dnie lasu, i prawdopodobnie wykształcił się po to, by ofiary go nie zauważały. Młode mają wyraźniejszy wzór niż dorosłe: plamy na tylnej części ciała mogą być pomarańczowe, ogon ma ostre czarne i niebieskie pasy, tylne kończyny mają zielononiebieskie do turkusowych kropki, a pysk ciemne poprzeczne pasy. Różnice między płciami nie zostały opisane.

Zobowiązanie na całe życie: dorosły *V. yuwonoi* to duży, silny i potencjalnie skory do gryzienia waran, który żyje wiele lat. Wymaga terrarium wykonanego na zamówienie lub całego pokoju, intensywnego ogrzewania, oświetlenia UV, wydatków na karmę w postaci całych zwierząt w większych ilościach oraz codziennego poświęcania czasu. Zwierzęta w handlu pochodzą prawdopodobnie niemal wyłącznie z odłowu, a hodowla i rozmnażanie nie zostały opisane. Dlatego jest to gatunek dla bardzo doświadczonych hodowców waranów, gotowych uczyć się w trakcie.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Gatunek występuje wyłącznie na Halmaherze, największej wyspie Moluków w Indonezji. Pierwsze osobniki zebrano w okolicach Jailolo na północno-zachodnim ramieniu wyspy. Później odnaleziono go przy wioskach Akesahu i Kao po zachodniej stronie Zatoki Kao, a w 2014 roku jednego osobnika zaobserwowano około 12 km na północ od Wedy na południowym ramieniu. Poszerzyło to znany zasięg na południe.

Gatunek prawdopodobnie występuje na całej wyspie, która w większości pokryta jest lasem deszczowym. Doniesienia o podobnych zwierzętach na pobliskich wyspach Morotai, Bacan i Obi nie zostały dotąd potwierdzone, dlatego mapa pokazuje tylko Halmaherę.

> **Naturalny zasięg:** Indonezja.

ŚRODOWISKO

Jest to waran leśny. Żyje w pierwotnych i wtórnych lasach nizinnych i był notowany od wysokości poniżej 50 do około 300 metrów. W przeciwieństwie do pokrewnego *Varanus rainerguentheri*, który na Halmaherze żyje głównie w namorzynach i roślinności przybrzeżnej, ten gatunek trzyma się lasu. Może jednak przebywać w lesie deszczowym tuż przy skraju namorzynów, blisko wybrzeża.

Na Halmaherze temperatura na nizinach wynosi przez cały rok 25-30 °C, a roczne opady sięgają 1.500-2.000 mm, głównie od grudnia do marca. Deszcz i zachmurzenie mogą trwać całymi dniami lub tygodniami, a dłuższe okresy suszy są rzadkie.

Pułapki na ten gatunek ustawia się przy kopcach lęgowych nogali (dużych stosach ziemi i materiału roślinnego, w których ptaki wysiadują jaja). Gatunek jest prawdopodobnie łowcą z zasadzki: masywna głowa, długie zęby i maskujący wzór pasują do drapieżnika, który czeka nieruchomo w miejscach takich jak kopce lęgowe, gdzie przechodzą gołębie, jaszczurki, węże, bezkręgowce i świeżo wyklute pisklęta. Prawdopodobnie rozkopuje też kopce w poszukiwaniu jaj. Dieta w naturze nie została zbadana. Gatunek może być aktywny wieczorem, więc nie jest wyłącznie dzienny.

Hodowla

TERRARIUM

Dane dotyczące hodowli i rozmnażania *Varanus yuwonoi* zaczerpnięto od blisko spokrewnionego *Varanus melinus* z tej samej grupy lub są szacunkami.

Dorosły waran o długości 100-150 cm potrzebuje terrarium wykonanego na zamówienie lub całego pokoju o wymiarach co najmniej 300 × 150 × 180 cm (długość × szerokość × wysokość). Para potrzebuje jeszcze większego terrarium, które można podzielić na dwie części. Roczne osobniki mogą mieszkać pojedynczo w szklanych terrariach 100 × 50 × 60 cm, a następnie po dwa-trzy razem w 150 × 90 × 80 cm. Młode zwierzęta należy przenosić do większych terrariów w miarę wzrostu.

Urządź terrarium z głębokim podłożem z kory lub mieszanki ziemi i kory, aby zwierzę mogło kopać i się chować, oraz z wieloma kryjówkami w postaci rur korkowych i skrzynek. Zapewnij gałęzie do wspinaczki i podwyższone miejsca odpoczynku; największy osobnik zajmie najwyższe. Duży zbiornik z wodą do kąpieli i nurkowania to dodatkowy atut, a wodę trzeba regularnie wymieniać. Stosuj solidne drzwi z zamkiem i osłoń wszystkie lampy siatką, aby zwierzę nie mogło się poparzyć. Trzymaj zwierzę pojedynczo: osobniki tego samego gatunku w całej grupie, do której należy *V. yuwonoi*, są wobec siebie agresywne, a u *V. melinus* wspólne trzymanie może skończyć się śmiertelnymi ugryzieniami.

TEMPERATURA

W naturze na nizinach przez cały rok panuje 25-30 °C. W terrarium musi być duży gradient temperatur. W dzień temperatura tła powinna wynosić około 26-30 °C, a powierzchnia pod miejscem do wygrzewania powinna osiągać 40-45 °C, mierzone termometrem na podczerwień. W nocy temperatura może spaść do 23-25 °C. Młode potrzebują do 40 °C pod miejscem do wygrzewania. Klimat Halmahery nie daje powodu do zimowania ani okresu chłodniejszego.

Zapewnij ciepło z kilku żarówek w połączeniu i steruj nimi termostatem. Osłoń żarówki, aby zwierzę nie mogło ich dotknąć, i mierz temperaturę powierzchni termometrem na podczerwień. Obserwuj zwierzę, które leży nieruchomo pod żarówką lub trzyma się z dala od miejsca do wygrzewania: oba zachowania mogą oznaczać, że temperatura jest nieprawidłowa.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Gatunek żyje w wilgotnym klimacie leśnym bez pory suchej. Utrzymuj wilgotność powietrza na poziomie 70-90 % dzięki codziennemu zraszaniu i wilgotnemu podłożu, szczególnie w dolnej warstwie, gdzie zwierzę kopie.

Utrzymuj podłoże wilgotne, ale nie mokre, i zapewnij dobrą wentylację, aby nie pojawiła się pleśń. Wstaw dużą miskę z wodą lub zbiornik, z którego zwierzę może pić i w którym może się kąpać. Wymieniaj wodę codziennie, ponieważ warany często ją zanieczyszczają.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i wygrzewa się, więc potrzebuje silnego światła i UVB. Stosuj świetlówki lub żarówki UVB razem z jedną lub kilkoma lampami do wygrzewania, aby zwierzę mogło wybierać między słońcem a cieniem. Strefa Fergusona 3 to dobry punkt wyjścia. Mierz indeks UV miernikiem UV i wymieniaj świetlówki oraz żarówki zgodnie z zaleceniami producenta. Utrzymuj oświetlenie przez 12 godzin na dobę, a w nocy ciemność.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Dieta w naturze nie została zbadana, ale gatunek prawdopodobnie poluje na ptaki, jaszczurki, węże i bezkręgowce przy kopcach lęgowych i wykopuje jaja. Podawaj myszy, ryby lub drób raz w tygodniu, a od czasu do czasu owady, zwłaszcza szarańczę. Nie podawaj gryzoni jako głównej karmy: warany łatwo tyją i zapadają na stłuszczenie wątroby, jeśli karmi się je zbyt dużą liczbą myszy. Urozmaicaj karmę owadami, całymi rybami, jajami i niewielką ilością całych gryzoni.

Młode dostają świerszcze i szarańczę co drugi dzień, a od czasu do czasu małe myszy, podawane pęsetą, aby każde dostało tyle samo. Są tak żarłoczne, że trzeba uważać, by ich nie przekarmić. Posypuj owady wapniem z witaminą D3 i od czasu do czasu podawaj suplement witaminowo-mineralny, np. posypany na posiekane serce wołowe zmieszane z jajem kurzym.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gatunek jest agresywny podczas manipulacji. Ma stosunkowo masywną głowę i bardzo długie zęby, więc ugryzienie może spowodować głębokie rany, a pazury i ogon mogą zostawić paskudne zadrapania, dlatego nie bierz zwierzęcia do rąk bez dużego doświadczenia. Osobniki z odłowu są często zestresowane i zaciekle się bronią. Zapewnij im spokój i kryjówki i ograniczaj manipulację do minimum.

Poruszaj się w terrarium powoli i pozwól zwierzęciu podejść do ciebie. Gdy zwierzę spokojnie je z pęsety i przestaje uciekać, możesz zacząć pracować w terrarium. Dbaj o czyste ręce i myj je dokładnie po każdym kontakcie ze zwierzęciem, karmą, wodą i terrarium, ponieważ warany mogą być nosicielami salmonelli.

Trzymaj zwierzę pojedynczo. Osobniki z tej grupy są wobec siebie agresywne, a u *Varanus melinus* wspólne trzymanie może prowadzić do śmierci. Łącz samca i samicę tylko na krótki czas i tylko w bardzo dużym terrarium.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Różnice płciowe i wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są znane u *Varanus yuwonoi*. U pokrewnego *Varanus melinus* samiec jest większy od samicy (długość od pyska do kloaki około 50 cm wobec 40 cm), ale nie można tego bezpośrednio przenosić. Określenie płci pozostaw weterynarzowi z doświadczeniem w waranach.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja nie jest związana z porą roku: rozpoczyna się, gdy tylko osobniki obu płci zostaną połączone, a samca oddziela się od samicy mniej więcej dwa tygodnie później. Obserwuj zwierzęta uważnie i zadbaj o to, by samica mogła uciec, ponieważ ugryzienia mogą być śmiertelne.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa 4-9 jaj, a między zniesieniami mija około trzech miesięcy. Samica potrzebuje skrzynki lęgowej, np. wydrążonego pnia o wymiarach 80 × 50 × 25 cm, do połowy wypełnionego ziemią torfową, liśćmi i warstwą torfowca, aby mogła spokojnie złożyć jaja. Ciężarną samicę łatwiej rozpoznać po dużym apetycie niż po grubszym ciele. Przeoczone zniesienie mogą zdradzić skorupki jaj w odchodach, ponieważ zwierzęta zjadają jaja.

INKUBACJA

Połóż jaja na mieszance wermikulitu i piasku (2 części wermikulitu na 1 część piasku), nie obracając ich, i przykryj pojemnik inkubacyjny folią, aby powietrze było nasycone wilgocią. Zdejmuj folię co najmniej raz w tygodniu, aby przewietrzyć. W 29 °C wyklucie następuje po 164-166 dniach. Licz się z tym, że niektóre jaja nie rozwiną się lub będą zawierać martwe zarodki.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mają przy wykluciu około 27-28 cm długości całkowitej i ważą około 33-35 g. Odchowuj je w szklanych terrariach 100 × 60 × 75 cm z gałęziami, rurami korkowymi i bambusowymi, roślinami oraz codziennym zraszaniem wodą deszczową, w temperaturze 26-32 °C i do 40 °C pod lampami do wygrzewania. Oferuj świerszcze po czterech-pięciu dniach; młode często biorą je dopiero po dziesiątym dniu. Kilka tygodni później dochodzą małe myszy, a potem dostają świerszcze i szarańczę co drugi dzień, a od czasu do czasu małe myszy. Karm je pęsetą, aby każde dostało tyle samo, i regularnie je waż: niektóre młode rosną szybciej niż inne. Jeśli pojawią się konflikty, rozdziel je.

Zdrowie i częste błędy

Eksport z Indonezji w latach 2010-2017 wynosił według deklaracji 25-110 zwierząt rocznie, zgłaszanych jako odchowane lub urodzone w niewoli. Nie wiadomo, ile z nich rzeczywiście pochodzi z hodowli: warany, które rzadko lub nigdy nie są rozmnażane, trafiają do handlu niemal wyłącznie z odłowu. Osobniki z odłowu często mają robaki jelitowe i inne pasożyty oraz były narażone na stres, odwodnienie i złe traktowanie podczas odłowu i transportu. Nie ma ustalonych linii hodowlanych, a choroby tego gatunku nie zostały opisane, więc poniższe informacje opierają się na pokrewnych waranach.

- Pasożyty: zleć badanie próbki kału weterynarzowi z doświadczeniem w gadach i trzymaj nowe zwierzę w kwarantannie przez kilka tygodni, zanim zostanie przeniesione do docelowego terrarium.
- Odwodnienie i wychudzenie po transporcie: podawaj świeżą wodę i regularnie waż zwierzę.
- Oparzenia od nieosłoniętych źródeł ciepła: osłoń wszystkie żarówki.
- Otyłość i stłuszczenie wątroby przy zbyt dużej ilości tłuszczu, zwłaszcza gdy główną karmą są gryzonie.
- Niedobór wapnia i witaminy D3 przy braku UVB i suplementacji. Prowadzi to do rozmiękania kości.
- Infekcje dróg oddechowych i sepsa: pokrewne warany mogą umierać z powodu bakteryjnego zakażenia krwi, zapalenia płuc i torbieli w jamie ciała. Oddychanie z otwartym pyskiem, śluz i kichanie to sygnały ostrzegawcze.
- Salmonella: warany mogą być nosicielami bakterii, nie chorując, więc myj ręce po każdym kontakcie ze zwierzęciem i terrarium i nie pozwalaj dzieciom ani osobom o obniżonej odporności dotykać zwierzęcia.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, pełny ogon i stabilną wagę. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w gadach, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka tygodni, oddycha z otwartym pyskiem lub wydaje się osowiałe.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.